

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Zestawienie tematyczne
– Ekstradycja i kara dożywotniego pozbawienia wolności

Czerwiec 2018 r.
Niniejsze zestawienie nie jest wiążące dla Trybunału
i nie ma charakteru wyczerpującego

Ekstradycja i kara dożywotniego pozbawienia wolności

Zobacz również zestawienie [„Kara dożywotniego pozbawienia wolności”](#).

Artykuł 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka:

"Nikt nie może być poddany torturom ani nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu."

Nivette przeciwko Francji

13 lipca 2001 r. (decyzja o dopuszczalności)

Skarżący, obywatel Stanów Zjednoczonych, podejrzany o zamordowanie swojej przyjaciółki, podniósł w szczególności, że jego ekstradycja do Stanów Zjednoczonych stanowiłaby naruszenie Artykułu 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, gdyby został skazany na dożywotnie pozbawienie wolności bez żadnej możliwości przedterminowego zwolnienia.

Europejski Trybunał Praw Człowieka uznał skargę za niedopuszczalną jako oczywiście bezzasadną. Zwracając uwagę w szczególności, że Prokurator Okręgowy Hrabstwa Sacramento przyrzekła pod przysięgą, że niezależnie od okoliczności, stan Kalifornia nie powoła się na szczególne okoliczności będące wymogiem orzeczenia kary śmierci lub dożywotniego pozbawienia wolności bez możliwości przedterminowego zwolnienia oraz że jej przyrzeczenie wiąże zarówno jej następców prawnych, jak i stan Kalifornia, Trybunał uznał, że gwarancje uzyskane przez rząd francuski oddaliły zagrożenie skazania skarżącego na karę pozbawienia wolności bez możliwości przedterminowego zwolnienia. Tym samym ekstradycja nie mogła narazić go na poważne ryzyko poddania traktowaniu lub karaniu zabronionemu przez Artykuł 3 Konwencji.

Zobacz również: [Olaechea Cahuas przeciwko Hiszpanii](#), wyrok z 10 sierpnia 2006 r.

Einhorn przeciwko Francji

16 października 2001 r. (decyzja w sprawie dopuszczalności)

Skarżący, obywatel Stanów Zjednoczonych, opuścił USA po tym, jak został oskarżony o zamordowanie swojej byłej partnerki. Został uznany winnym morderstwa i skazany *in absentia* na dożywotnie pozbawienie wolności. Rząd francuski zgodził się na ekstradycję uzasadniając, że skarżący skorzysta z nowego i sprawiedliwego procesu jeśli powróci do Pensylwanii oraz że nie grozi mu kara śmierci. Skarżący odwołał się, a francuski *Conseil d'Etat* odrzucił jego odwołanie. Skarżący podniósł przed Trybunałem, że zgoda na ekstradycję została wydana z naruszeniem Artykułu 3 Konwencji, w szczególności dlatego, że istniało prawdopodobieństwo wymierzenia mu kary dożywotniego pozbawienia wolności bez realnej możliwości złagodzenia wyroku lub warunkowego przedterminowego zwolnienia.

Zestawienie – Kara dożywotniego pozbawienia wolności

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną** jako oczywiście bezzasadną. Powtarzając, że nie można wykluczyć, że wymierzenie nieredukowalnej kary dożywotniego pozbawienia wolności może wzbudzać wątpliwości w świetle Artykułu 3 Konwencji oraz odwołując się w tym zakresie do dokumentów Rady Europy na ten temat¹, Trybunał doszedł do wniosku, że nie można również wykluczyć, iż ekstradycja osoby do stanu, w którym grozi mu skazanie na karę dożywotniego pozbawienia wolności bez możliwości przedterminowego zwolnienia może wzbudzać wątpliwości w świetle Artykułu 3 Konwencji.

W niniejszej sprawie Trybunał zauważył jednak, że Gubernator stanu Pensylwania może zamienić karę dożywotniego pozbawienia wolności na inną karę, której czas trwania pozwala na zastosowanie przedterminowego zwolnienia. W związku z tym, choć możliwość przedterminowego zwolnienia więźniów odbywających karę dożywotniego pozbawienia wolności w stanie Pensylwania była ograniczona, nie można z tego jednak wnioskować, że jeśli skarżący zostałby skazany po nowym procesie w Pensylwanii na karę dożywotniego pozbawienia wolności, to nie mógłby uzyskać warunkowego zwolnienia, a nie przedstawił on żadnego dowodu, który nakazywałby wyciągnięcie takich wniosków.

Zobacz również: **Schuchter przeciwko Włochom**, decyzja w sprawie dopuszczalności z dnia 11 października 2011 r.; **Segura Naranjo przeciwko Polsce**, decyzja w sprawie dopuszczalności z dnia 6 grudnia 2011 r.

Harkins i Edwards przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

17 stycznia 2012 r. (wyrok)

Obaj skarżący stali w obliczu ekstradycji z Wielkiej Brytanii do Stanów Zjednoczonych, gdzie jak utrzymywali, groziła im kara śmierci lub dożywotnie pozbawienie wolności bez możliwości zwolnienia warunkowego. Władze USA zapewniły, że w ich sprawach nie zostanie wymierzona kara śmierci, a maksymalną grożącą im karą było dożywotnie pozbawienie wolności. Odnosząc się do ryzyka dożywotniego pozbawienia wolności bez możliwości warunkowego zwolnienia Trybunał stwierdził, że **nie nastąpi naruszenie Artykułu 3** (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji, **jeśli skarżący zostaną poddani ekstradycji** do Stanów Zjednoczonych, uznając że żaden ze skarżących nie wykazał istnienia realnego ryzyka naruszenia Artykułu 3. W sprawie pierwszego skarżącego Trybunał nie został przekonany, że orzeczenie w Stanach Zjednoczonych bezwzględnej kary dożywotniego pozbawienia wolności byłoby rażąco nieproporcjonalne. W chwili popełnienia zarzucanego mu przestępstwa miał ponad 18 lat, nie zostało u niego zdiagnozowane zaburzenie psychiczne, a zabójstwo stanowiło element usiłowania dokonania rozboju z użyciem broni palnej – okoliczności obciążającej. Ponadto nie został on jeszcze skazany - a nawet jeśli zostałby uznany winnym i skazany na obowiązkową karę dożywotniego pozbawienia wolności, przetrzymywanie go w więzieniu przez resztę życia może nadal być uzasadnione. Gdyby tak nie było, Gubernator Florydy oraz Rada ds. Ułaskawień stanu Floryda mogły, co do zasady, zdecydować o złagodzeniu kary. W odniesieniu do drugiego skarżącego, groziła mu – co najwyżej – uznaniowa kara dożywotniego pozbawienia wolności bez możliwości warunkowego zwolnienia. Biorąc pod uwagę, że kara taka mogłaby zostać nałożona tylko po rozważeniu przez sędziego prowadzącego rozprawę wszystkich istotnych okoliczności i tylko wtedy, gdy zostanie uznany za winnego popełnienia zabójstwa z premedytacją, Trybunał uznał, że taki wyrok nie byłby rażąco nieproporcjonalny.

¹ Patrz sprawozdanie ogólne dotyczące traktowania więźniów odbywających długoletnie wyroki, sporządzone przez Podkomitet nr XXV Europejskiego Komitetu ds. Problemów Związanych z Przystępczością (Rada Europy, 1977) oraz Rezolucja (76) w sprawie traktowania więźniów odbywających długoletnie wyroki, przyjęta przez Komitet Ministrów Rady Europy w ramach prac Podkomitetu.

Babar Ahmad i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

10 kwietnia 2012 r. (wyrok)

Skarżącym przedstawiony został szereg zarzutów związanych z działalnością terrorystyczną w Stanach Zjednoczonych, które zwróciły się o ich ekstradycję. Skarga dotyczyła ryzyka odbywania wyroku w więzieniu o zaostrzonym rygorze, gdzie skarżący mogliby zostać poddani specjalnym środkom administracyjnym, a także ryzyka skazania na nieredukowalną karę dożywotniego pozbawienia wolności.

W odniesieniu do pięciu skarżących² Trybunał uznał, że jeśli zostaną poddani ekstradycji do Stanów Zjednoczonych, **nie dojdzie do naruszenia Artykułu 3 Konwencji** w związku z długością potencjalnie orzeczonych wobec nich kar. Trybunał zauważył w szczególności, że nie jest pewne, czy – w razie ekstradycji – skarżący zostaliby skazani ani czy zostałyby orzeczona wobec nich uznaniowa kara dożywotniego pozbawienia wolności. Jednakże nawet jeśli taka kara zostałaby nałożona na skarżących, biorąc pod uwagę ciężar postawionych im zarzutów, Trybunał nie uznał, że byłaby ona rażąco nieproporcjonalna. Ponadto, z uwagi na fakt, że żaden ze skarżących nie został jeszcze skazany ani nie rozpoczął odbywania kary, Trybunał uznał, że nie wykazali oni że, po ekstradycji, ich osadzenie w więzieniu w Stanach Zjednoczonych nie będzie służyło żadnemu uzasadnionemu celowi penologicznemu. Ponadto nie było pewne, czy w razie zaistnienia takiej okoliczności, władze USA odmówią skorzystania z mechanizmów dostępnych w ich systemie w celu skrócenia kar potencjalnie wymierzonych skarżącym.

Čalovskis przeciwko Litwie

24 lipca 2014 r. (wyrok)

Sprawa dotyczyła zatrzymania i aresztowania skarżącego do czasu ekstradycji, jak również zezwolenia na jego ekstradycję do Stanów Zjednoczonych w celu postawienia go przed sądem w związku z zarzutem udziału w przestępstwach związanych z cyberprzestępczością. Skarżący twierdził w szczególności, że w przypadku ekstradycji z Łotwy groziłyby mu tortury oraz orzeczenie nieproporcjonalnie wysokiej kary pozbawienia wolności.

Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia Artykułu 3 Konwencji** w odniesieniu do wydania skarżącego w drodze ekstradycji, stwierdzając, że gdyby został poddany ekstradycji do Stanów Zjednoczonych w związku z postawieniem go w stan oskarżenia o przestępstwa związane z cyberprzestępczością, nie byłby narażony na rzeczywiste ryzyko złego traktowania. W szczególności w odniesieniu do zarzutu skarżącego, że jego wyrok w Stanach Zjednoczonych byłby znacznie wyższy niż na Łotwie, Trybunał zauważył, że porównanie to nie jest wystarczające do wykazania „rażącej nieproporcjonalności”. Skarżący nie twierdził również, że w Stanach Zjednoczonych może zostać skazany na karę dożywotniego pozbawienia wolności bez możliwości jej zweryfikowania, ani nie złożył skargi, że maksymalne kary mogą zostać na niego nałożone bez należytego uwzględnienia wszystkich istotnych okoliczności łagodzących i obciążających.

Trabelsi przeciwko Belgii

4 września 2014 r. (wyrok)

Sprawa ta dotyczyła ekstradycji obywatela Tunezji, do której doszło pomimo zastosowania przez Trybunał środka tymczasowego [*interim measure*], na podstawie Art. 39 **Regulaminu Trybunału**³, z Belgii do Stanów Zjednoczonych, gdzie jest on oskarżony o popełnienie przestępstw terrorystycznych i grozi mu kara dożywotniego pozbawienia wolności. Skarżący

² Badanie skargi szóstego skarżącego zostało odroczone i Trybunał postanowił rozpoznać ją pod nowym numerem (skarga nr 17299/12).

³ Środki tymczasowe są środkami podejmowanymi w ramach procedury toczącej się przed Trybunałem, które są wiążące dla danego Państwa. Nie przesądzają one o dalszych decyzjach Trybunału dotyczących dopuszczalności lub meritum przedmiotowej sprawy. Jeśli Trybunał dopuści wniosek o środek tymczasowy, wydalenie skarżącego zostaje wstrzymane na czas badania skargi przez Trybunał (jednakże Trybunał śledzi sytuację skarżącego i może znieść środek tymczasowy podczas rozpatrywania sprawy). Zobacz również zestawienie tematyczne dotyczące "Środków tymczasowych".

Zestawienie – Kara dożywotniego pozbawienia wolności

zarzucił w szczególności, że jego ekstradycja do Stanów Zjednoczonych Ameryki może narazić go na traktowanie niezgodne z Artykułem 3 Konwencji. Stwierdził on w tym względzie, że niektóre z przestępstw, w odniesieniu do których zezwolono na ekstradycję zagrożone są maksymalną karą dożywotnią, która **de facto** jest nieredukowalna, a jeśli zostałby skazany to nie miałby perspektywy na zwolnienie.

Trybunał uznał, że kara dożywotniego pozbawienia wolności, która groziła skarżącemu w Stanach Zjednoczonych była nieredukowalna, ponieważ amerykańskie prawo nie przewiduje właściwego mechanizmu poddawania tego typu wyroków weryfikacji, co oznacza, że jego ekstradycja do Stanów Zjednoczonych stanowiła **naruszenie Artykułu 3** Konwencji. Trybunał powtórzył w szczególności, że wymierzenie kary dożywotniego pozbawienia wolności dorosłemu sprawcy nie jest zabronione przez żadne z postanowień Konwencji, pod warunkiem, że kara nie jest nieproporcjonalna. Z drugiej strony, aby zapewnić zgodność z Artykułem 3, kara taka nie może być nieredukowalna **de iure** oraz **de facto**. W celu dokonania oceny tego wymogu Trybunał musiał upewnić się, czy o skazanym na dożywocie można powiedzieć, że ma jakąkolwiek perspektywę na zwolnienie oraz czy prawo krajowe przewiduje możliwość weryfikacji kary dożywotniego pozbawienia wolności pod kątem jej złagodzenia, darowania lub zakończenia albo warunkowego zwolnienia skazanego. Ponadto skazany musiał zostać poinformowany o zasadach i warunkach umożliwiających dokonanie takiej zmiany na początku wykonywania kary. Trybunał powtórzył również, że Artykuł 3 nakłada na Układające się Strony zobowiązanie do niewydalania danej osoby do państwa, w którym groziłoby im realne ryzyko, że zostanie ona poddana zabronionemu niewłaściwemu traktowaniu. W omawianej sprawie Trybunał uznał, że w świetle wagi przedstawionych skarżącemu zarzutów, dotyczących działalności terrorystycznej oraz faktu, że wyrok mógłby zostać wydany tylko po rozważeniu przez sąd wszystkich istotnych okoliczności łagodzących i obciążających, uznaniowa⁴ kara dożywotniego pozbawienia wolności nie byłaby rażąco nieproporcjonalna. Trybunał stwierdził jednakże, że władze USA nie przedstawiły żadnych konkretnych gwarancji, że skarżący nie zostanie skazany na nieredukowalną karę dożywotnią. Trybunał zauważył również, że choć prawodawstwo USA przewiduje różne możliwości redukcji kary dożywotnia (w tym prezydenckie prawo łaski), które dają skarżącemu szanse na zwolnienie, to nie przewiduje żadnej procedury równoznacznej z mechanizmem weryfikacji tego typu wyroków dla celów Artykułu 3 Konwencji.

Findikoglu przeciwko Niemcom

7 czerwiec 2016 r. (decyzja w sprawie dopuszczalności)

W 2015 r. skarżący został poddany ekstradycji do Stanów Zjednoczonych Ameryki, gdzie był poszukiwany w związku z międzynarodowym spiskiem, który miał doprowadzić do ataku na sieci komputerowe dostawców usług finansowych w celu uzyskania korzyści finansowych. Skarżący zarzucał, że za szereg przestępstw, w odniesieniu do których zezwolono na jego ekstradycję, grozi mu kara pozbawienia wolności do 247,5 lat, co oznacza, że w przypadku skazania nie będzie miał perspektywy na zwolnienie.

Trybunał orzekł w szczególności, że w przypadku skarżącego nie można zakładać istnienia ryzyka kary dożywotniego pozbawienia wolności, a problem, czy skarżący, jeśli zostałby skazany, miałby jakąkolwiek szansę na zwolnienie, nie jest istotny. W związku z tym uznał skargę za **niedopuszczalną** jako oczywiście bezzasadną, przyjmując, że skarżący nie wykazał, że jego ekstradycja do Stanów Zjednoczonych, w razie prawdopodobnego wyroku narażała go na realne ryzyko złego traktowania sięgającego poziomu przewidzianego w art. 3 Konwencji.

Zobacz również: **Lopez Elorza przeciwko Hiszpanii**, wyrok z 12 grudnia 2017 r.

⁴ „Uznaniowa” w rozumieniu, że sędzia może orzec karę mniej dotkliwą poprzez wymierzenie kary pozbawienia wolności na określoną liczbę lat.

Harkins przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

10 lipca 2017 (Wielka Izba – decyzja w sprawie dopuszczalności)

Sprawa ta dotyczyła ekstradycji obywatela brytyjskiego do Stanów Zjednoczonych Ameryki w celu postawienia go przed sądem za morderstwo pierwszego stopnia. Skarżący zarzucał, że jego ekstradycja do Stanów Zjednoczonych naruszałaby art. 3 i 6 (prawo do rzetelnego procesu sądowego) Konwencji, ponieważ w przypadku skazania na Florydzie groziłaby mu obowiązkowa kara dożywotnia w więzieniu bez możliwości warunkowego zwolnienia. To już po raz drugi skarżący złożył skargę do Europejskiego Trybunału w związku z jego ekstradycją. W 2012 r. w wyroku w sprawie [Harkins i Edwards](#) (zob. str. 1 powyżej) Trybunał stwierdził, że jego ekstradycja nie naruszyłaby art. 3 Konwencji. Jednakże skarżący nie został poddany ekstradycji, a w następstwie późniejszych wyroków Trybunału w sprawach [Vinter i Inni](#) oraz [Trabelsi](#) argumentował przed sądami krajowymi, że zmiany w orzecznictwie Trybunału dotyczącym wyroków skazujących na dożywocie bez możliwości warunkowego zwolnienia wymagały ponownego wszczęcia postępowania. Sądy brytyjskie odmówiły ponownego wszczęcia postępowania, a skarżący w swoim drugim wniosku do Trybunału, opierając się na ostatnim orzecznictwie, ponownie skarżył się, że jego ekstradycja naruszyłaby prawa wynikające z Art. 3.

Wielka Izba uznała obie skargi za **niedopuszczalne**. W pierwszej kolejności uznała, że zarzuty skarżącego wynikające z art. 3 Konwencji powinny zostać uznane za niedopuszczalne, ponieważ były one „zasadniczo takie same” (w rozumieniu art. 35 § 2 lit. (b) Konwencji) jak skarga rozpatrywana przez Trybunał na podstawie art. 3 w 2012 r. Dochodząc do tego wniosku, Wielka Izba odrzuciła argument skarżącego, że zmiany w jego orzecznictwie, które miały miejsce w sprawach [Vinter i Inni](#) oraz [Trabelsi](#) mogą stanowić „nową istotną informację” w rozumieniu art.35 § 2 lit (b). Odmienne stwierdzenie, podważałoby zasadę pewności prawa oraz podważałoby wiarygodność i autorytet wyroków Trybunału. Co więcej, jeśli chodzi o zarzuty skarżącego dotyczące Artykułu 6 Konwencji, Wielka Izba doszła do wniosku, że okoliczności faktyczne sprawy nie ujawniły żadnego ryzyka, że skarżący mógłby ucierpieć z powodu rażącej odmowy prawa do sądu. Ponadto Wielka Izba zdecydowała również, że środek tymczasowy [interim measure] (wynikający z Art. 39 [Regulaminu Trybunału](#)), nakazujący rządowi brytyjskiemu konieczność wstrzymania ekstradycji skarżącego, zostanie uchylony.

Kontakt z mediami:

Tel.: +33 (0)3 90 21 42 08